PROBLEME DE TRADUCERE A EXPRESIEI *ΤΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ* DIN COLOSENI 2:8, REFLECTATE ÎN TRADIȚIA BIBLICĂ ROMÂNEASCĂ

CIPRIAN-FLAVIUS TERINTE
Institutul Teologic Penticostal din Bucureşti
ciprian.terinte@gmail.com

Abstract: The present article (*Translation Problems of the Phrase τὰ στοιχεῖα τοῦ κόσμου from Colossians 2.8 in the Romanian Biblical Tradition*) aims to determine the way in wich the phrase *τὰ στοιχεῖα τοῦ κόσμου* in Colossians 2.8 was rendered into Romanian, from the earliest Romanian version of Paul's letters (Bălgrad 1648) up to the most recent Romanian versions of the NT. In order to provide a wider hermeneutical framework, the history of interpretation of this verse is offered in the third part of the article. Finally, a new translation into Romanian of the phrase *τὰ στοιχεῖα τοῦ κόσμου* is advanced.
Keywords: Colossians 2.8, history of interpretation, Romanian Bibles, rudiments of the univers, elementary principles of the world, spiritual powers.

1. INTRODUCERE

Prin studiul de faţă vom aduce în atenţia cititorului un verset din Epistola lui Pavel către coloseni, mai precis o expresie folosită în Coloseni 2:8 - *τὰ στοιχεῖα τοῦ κόσμου* -, a cărei traducere în limba română s-a dovedit a fi dificilă. Dovadă stă faptul că în tradiţia biblică românească, începând cu Noul Testament de la Bălgrad (1648), pentru echivalarea ei apar nu mai puţin de zece expresii diferite.

În aceste condiţii, ne propunem ca, după ce prezentăm diacronic traducerile româneşti din perspectiva versetului amintit, să efectuăm o scanare panoramică a istoriei interpretării lui, pentru ca, în lumina datelor obţinute, să putem evalua echivalentele sale din tradiția biblică românească. În cele din urmă, vom avansa o propunere de traducere în limba română a expresiei *τὰ στοιχεῖα τοῦ κόσμου* în Epistola către coloseni, care să fie cât mai fidelă exegetic, dar şi actuală din punct de vedere lingvistic.

2. *ΤΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ* DIN COLOSENI 2:8 ÎN TRADIȚIA BIBLICĂ ROMÂNEASCĂ

NA[27] - *Βλέπετε μή τις ὑμᾶς ἔσται ὁ συλαγωγῶν διὰ τῆς φιλοσοφίας καὶ κενῆς ἀπάτης κατὰ τὴν παράδοσιν τῶν ἀνθρώπων, κατὰ τὰ στοιχεῖα τοῦ κόσμου καὶ οὐ κατὰ Χριστόν.*

BDD-A19645 © 2014 Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 03:00:14 UTC)

BIBL. 1988 - *Luaţi aminte să nu vă fure minţile cineva cu filozofia şi cu deşarta înşelăciune din predania omenească, după înţelesurile cele slabe ale lumii şi nu după Hristos*.

Expresia problematică din punct de vedere traductologic este *τὰ στοιχεῖα τοῦ κόσμου*, tradusă în BIBL. 1988 prin „înţelesurile cele slabe ale lumii". Cu aceeaşi semnificaţie, expresia mai apare în textul aceleiaşi epistole, în 2:20. Aşa cum va reieşi din prezentarea diacronică a traducerilor româneşti ale Sfintelor Scripturi – din perspectiva versetului în discuţie –, termenul *τὰ στοιχεῖα* a ridicat mereu dificultăţi de echivalare în tradiţia biblică românească.

Bunăoară, în Noul Testament de la Belgrad (1648) apare sintagma „după stihiia lumiei", cu o notă marginală în care se precizează că prin *stihie* „să înţelege obiceaiul Legiei supt carele îndereaptă Dumnezău Beseareca Lui, in Leagea Veache, ca şi suptu un dascăl". Se înţelege că traducătorii au văzut folosirea acestei expresii de către scriitorul sacru prin prisma controversei sale cu iudaizatorii, aşa cum apare în Epistola către galateni (4:3). La fel este tradusă expresia şi în BIBL. 1688 (Bucureşti) şi în versiunea lui Micu (Blaj, 1795). Abia în BIBL. 1874 (Iaşi) găsim o traducere diferită a aceleiaşi sintagme – „elementele lumei", iar în NITZ. 1897 *τὰ στοιχεῖα τοῦ κόσμου* este echivalat prin „începuturile nedesăvârşite ale lumii". Expresia lui Nitzulescu este reluată şi în BIBL. 1911, însă în BIBL. 1914 se revine la formula „stihiile lumii". În 1920, Cornilescu avansează o traducere mult mai clară - „învăţăturile religioase începătoare", dar în ediţia din 1931 se revine la varianta lui Nitzulescu - preluată în BIBL. 1911 -, anume „începuturile nedesăvârşite ale lumii". Traducerea lui Cornilescu folosită la scară largă în lumea evanghelică românească este cea din 1924, revizuită în 1925, unde apare formula „învăţăturile începătoare ale lumii". În 1938, Galaction preferă traducerea cea mai veche – „stihiile lumii", care apare şi în ediţia revizuită din 1951, iar în traducerea lui Nicodim (1944) *τὰ στοιχεῖα τοῦ κόσμου* se referă la „datinile lumii". Expresia clasică „stihiile lumii" reapare în BIBL. 1968, dar NT 1979 aduce o traducere nouă – „înţelesurile cele slabe ale lumii".

Dintre traducerile Bibliei sau ale Noului Testament realizate în ultimele două decenii, amintim în primul rând BIBL. 2001, întocmită în sânul BOR, în care construcţia *τὰ στοιχεῖα τοῦ κόσμου* este redată prin „cunoştinţele elementare ale lumii". În NT 2002, traducere realizată de preoţii catolici Alois Bulai şi Anton Budău, apare varianta neologică „principiile elementare ale lumii" şi tot într-o traducere a Noului Testament, de data aceasta interconfesională, NT 2009, găsim mai degrabă o parafrază – „credinţele în forţele cosmice". NTR 2007 conţine varianta mai generală „principiile acestei lumi".

Sistematizând datele din tradiţia biblică românească, vom găsi nu mai puţin de zece variante de echivalare a expresiei *τὰ στοιχεῖα τοῦ κόσμου*:

- Stihiile lumii
- Elementele lumii
- Începuturile nedesăvârşite alte lumii
- Învăţăturile începătoare ale lumii

BDD-A19645 © 2014 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 03:00:14 UTC)

- Învăţăturile religioase începătoare
- Datinile lumii
- Înţelesurile cele slabe ale lumii
- Cunoştinţele elementare ale lumii
- Principiile elementare ale lumii
- Credinţele în forţele cosmice

În condiţiile în care unele dintre aceste expresii se suprapun ca înţeles, se observă, totuşi, că în traducerile româneşti construcţia *τὰ στοιχεῖα τοῦ κόσμου* capătă patru semnificaţii principale: elemente de bază ale universului (stihii, principii elementare), învăţături (înţelesuri, cunoştinţe, principii), datini şi credinţe în forţele cosmice. Dintre acestea, susţinerea cea mai largă o are înţelesul de învăţături.

3. EVOLUŢIA SEMANTICĂ A TERMENULUI *ΣΤΟΙΧΕΙΟΝ*

Sensul de bază al termenului *στοιχεῖον* în literatura greacă antică este de 'element dintr-o înşiruire' (FRIBERG., p. 357), referindu-se în primă fază la sunetele sau literele unui cuvânt, iar mai târziu (Empedocles, Hesychius [sec. V î.Hr.], Platon) el a ajuns să desemneze elementele fundamentale ale universului – soarele, pământul, apa şi cerul (eterul) –, sens cu care îl găsim şi la unii filosofi stoici târzii (Epictet, Marcus Aurelius). Aceştia considerau că după moarte cele patru elemente constitutive ale fiinţei umane se reintegrează în univers şi de aceea moartea nu trebuie să inspire teamă. Acest sens este preluat şi în iudaismul alexandrin. Philon consideră că fiinţa umană este constituită din cele patru elemente primordiale, cu excepţia *nous*-ului, care este alcătuit dintr-un *στοιχεῖον* nemuritor. În colecţia *Corpus Hermeticum*, creaţia este prezentată ca operă a mai multor zei, supuşi lui Dumnezeu, fiecare contribuind la întemeierea lumii prin crearea anumitor elemente din ea şi supravegherea lor (TDNT, vol. 7, p. 670-677).

Concomitent, *στοιχεῖον* a mai fost folosit şi cu sensul de 'ceea ce este la baza lucrurilor' (educaţiei, matematicii, muzicii etc.) sau 'principii fundamentale'. Dar, având în vedere că stelele erau alcătuite din foc, conexiunea dintre imaginea focului şi noţiunea de „element" a generat înţelesul de 'corpuri cereşti' a pluralului *τὰ στοιχεῖα*. Însă focul era considerat întruparea *nous*-ului şi astfel corpurile cereşti şi chiar Pământul au fost descrise în limbaj mitologic ca divinităţi, deşi se pare că la început în concepţia autorilor ele nu erau personalizate (TDNT, vol. 7, p. 678-680; BDAG, p. 946).

În Noul Testament, termenul *στοιχεῖον* apare în texte precum: Gal. 4:3, 9; Col. 2:8, 20; 2Petr. 3:10, 12; Evrei 5:12. Stabilirea sensurilor lui în literatura non-paulină nu pare a fi o sarcină complicată pentru exegetul biblic, însă nu se poate spune acelaşi lucru când vine vorba de ocurenţele din scrierile apostolului Pavel. În Evrei 5:12 este vorba despre *principiile* sau *învăţăturile creştine de bază*, iar în 2Petr. 3:10, 12 scriitorul biblic, în termenii cosmologiei stoice, vorbeşte despre disoluţia *corpurilor cereşti* în principiile din care derivă, în timpul conflagraţiei universale care va pune capăt lumii prezente. Folosirea de către apostolul Pavel a

BDD-A19645 © 2014 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 03:00:14 UTC)

expresiei *τὰ στοιχεῖα τοῦ κόσμου* în discursul anti-iudaizator din Epistola către galateni şi aluzia din 4:8 la deşertăciunea păgânismului i-a făcut pe mulţi dintre exegeţii moderni să considere că în această epistolă semnificaţia ei cuprinde tot ceea ce înseamnă religie fără harul răscumpărător al jertfei lui Hristos (Lightfoot 1874: 167; Bruce 1982: 194; Longenecker 1990: 166; Hendriksen/Kistemaker 1995: 157). Ocurenţa din Col. 2:8 va fi analizată mai detaliat în secţiunea următoare, iar contextul arată lămurit că în 2:20 expresia *τὰ στοιχεῖα τοῦ κόσμου* are acelaşi înţeles.

În perioada imediat următoare epocii Noului Testament, *τὰ στοιχεῖα* a continuat să fie folosit pentru elementele de bază ale universului (*Păstorul* lui Hermas), dar unii apologeţi şi filosofi creştini au denunţat zeificarea lor (Athenagoras, Taţian, Clement al Alexandriei). Se ştie că în scrierile unor filosofi neo-pitagoreici (Diogenes Laertius) şi neo-platonici (Plotin) stelele sunt considerate zei vizibili, datorită căldurii pe care o degajă, şi de aceea ele pot influenţa fenomene ale vieţii terestre precum starea vremii şi rodnicia pământului. Filon din Alexandria credea şi el că astrele pot influenţa asemenea fenomene, dar nu şi soarta oamenilor (TDNT, vol. 7, p. 680-682; EDNT, vol. 3, p. 278).

4. COLOSENI 2:8 ÎN ISTORIA INTERPRETĂRII

Având acum conturate aceste semnificaţii majore ale termenului *τὰ στοιχεῖα*, vom sintetiza în continuare datele oferite de istoria interpretării acestui verset, pentru a putea propune apoi o traducere în limba română a textului din Col. 2:8 cât mai fidelă înţelesului intenţionat de scriitorul sacru.

Din tâlcuirea la Epistola către coloseni a Sfântului Ioan Gură de Aur, unul dintre cei mai prolifici interpreţi şi propovăduitori ai Sfintelor Scripturi, reiese că autorul vedea în *τὰ στοιχεῖα τοῦ κόσμου* luminătorii zilei şi ai nopţii – soarele şi luna. În aceste condiţii, avertismentul apostolului Pavel, la fel ca în epistola adresată galatenilor, s-ar fi referit la respectarea legalistă a unor zile de către destinatarii săi, care se înşelau crezând că astfel vor dobândi mântuirea (NPNF[1], vol. 13, p. 506). Urmându-l pe Sfântul Ioan Gură de Aur, Sfântul Teofilact al Bulgariei (sec. XI) este de părere că prin aceste cuvinte scriitorul nou-testamentar combate respectarea „zilelor, care se păzeau de Coloseni, «stihii ale lumii» numind soarele şi luna, căci prin acestea se vede că se arată zilele calde sau reci, umede sau uscate, sau alte fireşti aşezări ale lor" (Teofilact 2006: 346).

În secolul al XIII-lea, Toma d'Aquino interpreta această expresie în contextul avertismentului apostolic legat de înşelarea destinatarilor. În opinia scriitorului patristic, înşelarea colosenilor putea avea loc pe două căi: prin principiile filosofiei omeneşti şi prin argumente seducătoare. Apostolul Pavel se referă la ambele atunci când vorbeşte despre filosofie şi apoi, când menţionează amăgirea deşartă. Dar cum funcţionează, de obicei, amăgirile deşarte? De obicei, învăţătura amăgitoare are o componentă aparent rezonabilă şi una cu totul falsă. Când vine vorba de componenta aparent rezonabilă a învăţăturii amăgitoare, după Toma d'Aquino,

BDD-A19645 © 2014 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 03:00:14 UTC)

Sfântul Pavel precizează ce anume stă la temelia ei: autoritatea filosofilor, numită „datina oamenilor", şi deducţiile raţiunii bazate pe „elementele universului". Filosofii încearcă să cerceteze anumite efecte în lumina cauzei lor, ceea ce în domeniul revelaţiei duce la amăgire, pentru că revelaţia divină poate fi înţeleasă doar prin credinţă. Astfel, unii încearcă să cunoască lucrările lui Dumnezeu, dar iau drept cauză elementele universului şi astfel nu pot decât să se înşele. Deci, spune comentatorul, secvenţa „după elementele universului, şi nu după Hristos" ar avea în vedere încercarea de a înţelege adevărul de credinţă după adevărul făpturilor create. Înţelegem de aici că pentru Toma d'Aquino *τὰ στοιχεῖα τοῦ κόσμου* erau elementele fundamentale ale universului.

În epoca Reformei, Calvin considera că *τὰ στοιχεῖα τοῦ κόσμου* (*rudimens* ou *elemens du monde*) este o metaforă referitoare la practici ceremoniale, precum circumcizia. Acestea nu fac altceva decât să-i menţină pe oameni la o vârstă spirituală infantilă (Calvin 2005: 181-182).

La începutul secolului al XIX-lea, comentatorul britanic Adam Clarke (1762–1832) traducea această sintagmă prin „the rudiments of the world" şi considera că ea se află într-o relaţie de sinonimie cu cea precedentă – *τὴν παράδοσιν τῶν ἀνθρώπων* („predania omenească"). În aceste condiţii, susţine Clarke, prin ambele Pavel lansează un avertisment împotriva învăţăturilor rabinilor iudei şi a ritualurilor iudaice, neporuncite de Dumnezeu (Clarke 1832: 522).

Pe la jumătatea secolului al XIX-lea, teologul biblist scoţian John Eadie (1810-1876) argumenta interpretarea expresiei „the rudiments of the world" prin „învăţăturile rudimentare ale iudaismului" (Eadie 2005: 138-139). Eadie pleca de la premisa că în stabilirea semnificaţiei lui *τὰ στοιχεῖα τοῦ κόσμου* din Coloseni trebuie luată în considerare ocurenţa din Galateni. Or, în Galateni este vorba despre încercarea unora de a iudaiza comunitatea, şi nu despre introducerea unor elemente păgâne. Utilizând termenul *τὰ στοιχεῖα*, scriitorul biblic spune că ritualurile religioase iudaice erau doar nişte elemente rudimentare sau „umbra lucrurilor viitoare", cum sunt numite în v. 17. Descrierea lor prin *τοῦ κόσμου* are menirea de a arăta că ele se adresează laturii văzute a religiei, percepute prin simţuri, ca toate cele lumeşti, şi nu celei spirituale. Învăţăturile prin care creştinii coloseni erau amăgiţi sunt numite generic „filosofie", deoarece ele erau amestecate cu unele tradiţii mistice păgâne.

La sfârşitul secolului al XIX-lea, exegetul englez J.B. Lightfoot (1828-1889) prezenta, în comentariul său la Coloseni şi Filimon, două argumente principale pentru înţelesul de 'învăţături elementare' al sintagmei *τὰ στοιχεῖα τοῦ κόσμου* (Lightfoot 1886: 178). În primul rând, contextul creat de expresiile *κατὰ τὴν παράδοσιν τῶν ἀνθρώπων* din acelaşi verset şi verbul *δογματίζω* din v. 20, unde avem cealaltă ocurenţă a expresiei în Coloseni, este unul privitor la învăţătură. În al doilea rând, păzirea zilelor şi a sărbătorilor – interpretare pe care Lightfoot o combate – nu apare în proximitatea expresiei *τὰ στοιχεῖα τοῦ κόσμου*, aşa cum se întâmplă în cazul circumciziei (v. 11) şi al dietelor alimentare (v. 21). În consecinţă, îndemnul apostolic ar fi ca destinatarii săi, odată ce au fost eliberaţi de Hristos şi

BDD-A19645 © 2014 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 03:00:14 UTC)

înălţaţi odată cu El în sferele înalte ale Duhului, să nu se mai întoarcă la învăţăturile şi disciplina copilărească prin care sunt atraşi înapoi către dimensiunea pământească a vieţii (*τοῦ κόσμου*).

Trecând acum la exegeza nou-testamentară din ultimii treizeci de ani, ne oprim mai întâi asupra comentariului la Epistola către coloseni din binecunoscuta serie de comentarii exegetice *Word Biblical Commentary*. Peter O'Brian, autorul acestui volum, alocă o secţiune exegetică aparte analizării expresiei *τὰ στοιχεῖα τοῦ κόσμου*, în care demonstrează că ea se referă la spiritele elementare ale lumii, forţe demonice care oprimau omenirea (O'Brian 1982: 129-132). La începutul argumentaţiei sale, comentatorul biblic rezumă cele trei direcţii principale de interpretare a sintagmei propuse de cercetătorii din secolul al XX-lea: prima – că ea ar semnifica elementele unei învăţături; cea de-a doua – numită interpretarea „cosmologică" – presupune că este vorba despre componentele fizice elementare ale cosmosului, înţeles ca lume văzută; conform celei de-a treia, susţinute de marea parte a exegeţilor din secolul al XX-lea, elementele cosmosului sunt fiinţe spirituale locuitoare ale văzduhului, dar active în lumea materială. Chiar dacă la bază expresia desemna elemente fizice ale cosmosului, despre care se credea că influenţează destinele oamenilor, cu timpul, în sincretismul elenist, învăţătura despre aceste elemente a fost „mitologizată", considerându-se că ele erau cârmuite de nişte forţe spirituale. Pe de altă parte, în iudaismul inter-testamentar sunt accentuate lucrările îngerilor de mediere a relaţiei dintre Dumnezeu şi poporul său. În opinia lui O'Brian, este foarte probabil ca, în contextul ereziei colosene, forţele spirituale din mitologia elenistă să se fi suprapus cu impunătoarele fiinţe angelice din tradiţia iudaică. Aceste fiinţe spirituale ar fi fost privite ca mijlocitori între Dumnezeu şi oameni. Pentru a fi siguri de mântuirea lor, credincioşii creştini trebuiau să-şi supună trupurile prin practici ascetice aspre, în urma cărora aveau acces la experienţe extatice şi cunoaştere spirituală ezoterică. Isus Hristos devenise, astfel, doar unul dintre numeroşii mijlocitori între Dumnezeu şi oameni.

Luând în considerare apariţiile expresiei în discursul paulin anti-iudaizator din Epistola către galateni (4:3, 9), F.F. Bruce consideră, la rândul său, că Pavel foloseşte sintagma *τὰ στοιχεῖα τοῦ κόσμου* pentru fiinţe spirituale (Bruce 1984: 99-100). În Epistola către galateni, acestea ar putea fi îngerii prin care fusese transmisă Legea vechiului Legământ (Gal. 3:19). În Coloseni, autorul este de părere că ar fi vorba mai degrabă de puteri ostile ale lumii, pe care Hristos le-a înfrânt tocmai pentru a-i elibera pe creştini de influenţa lor. De aceea, întoarcerea la învăţăturile care i-ar readuce sub dominaţia forţelor spirituale din univers ar fi un eşec spiritual lamentabil.

După ce analizează ocurenţe ale termenului *τὰ στοιχεῖα* în operele unor autori precum Filon din Alexandria, Diogenes Laertius şi Hermas (*Păstorul*), dar şi în scrieri iudaice ca *1Enoh* şi *Testamentul lui Solomon*, reputatul teolog biblist James Dunn constată că el putea desemna atât forţe spirituale personale, cât şi elemente cosmice zeificate. De aceea, traducerile pe care le propune Dunn pentru *τὰ*

BDD-A19645 © 2014 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 03:00:14 UTC)

στοιχεῖα τοῦ κόσμου în Col. 2:8 sunt „puterile elementare" sau „spiritele elementare ale universului" (Dunn 1996: 149-151).

Dintre comentatorii moderni, doar Margaret Y. MacDonald este înclinată să favorizeze viziunea potrivit căreia *τὰ στοιχεῖα τοῦ κόσμου* ar fi cele patru elementele fundamentale ale universului – pământul, apa, aerul şi focul (MacDonald 2000: 97-98). În opinia sa, în epoca primului secol creştin se credea despre acestea că nu ar mai fi fost în armonia de odinioară şi, astfel, stabilitatea universului era ameninţată. Pe fondul acestei concepţii, ideea scriitorului sacru ar fi fost aceea că Hristos, prin lucrarea sa răscumpărătoare de proporţii cosmice, ar fi reconciliat aceste elemente, astfel încât ele nu mai trebuie venerate, deoarece Mântuitorul este cel care şi le-a supus pentru totdeauna. Chiar dacă în această interpretare *τὰ στοιχεῖα τοῦ κόσμου* sunt depersonalizate, ele îşi păstrează totuşi statutul de forţe care destabilizează armonia universală.

Charles Talbert pledează în favoarea interpretării lui *τὰ στοιχεῖα τοῦ κόσμου* drept puteri spirituale cosmice. Cunoscând obiecţia principală adusă acestei teze – cum că s-ar baza pe surse ulterioare scrierii Epistolei către coloseni –, autorul aduce ca argumente date din literatura anterioară acestei scrieri nou-testamentare (Talbert 2007: 211-212). În *Înţelepciunea lui Solomon*, neamurile sunt condamnate pentru faptul de a venera ca zei vântul, văzduhul, apele şi luminătorii. Filon din Alexandria ştia că celor patru elemente de bază – pământul, apa, aerul şi focul – li se dădeau de către unii nume precum Hephaestus, Hera, Poseidon şi Demetra şi li se aducea închinare. Şi în *1Enoh* (80.7) păgânii sunt judecaţi pentru zeificarea astrelor. În anumite scrieri iudaice îngerii sunt asociaţi cu aerul, focul, pământul, apa (*Jubilee* 2:2) şi stelele (*1Enoh* 75:1-3; *2Enoh* 4:1.). Toate acestea sunt surse anterioare celei de-a doua jumătăţi a primului secol creştin. Cât despre literatura din secolele II-III, în viziunea autorului aceasta abundă în referiri la *στοιχεῖα* ca puteri cosmice ostile. Deşi susţine această interpretare a expresiei, Talbert nu exclude ca în anumite medii din antichitate ea să fi fost înţeleasă şi ca referire la cele patru elemente de bază ale universului, dar aceasta nu schimbă cu nimic ideea textului, deoarece şi aceste elemente apar menţionate în literatura veche ca forţe ostile (Plutarch, Tratatul lui Sem, 4Q186).

Autorul celui mai recent comentariu exegetic asupra Epistolei către coloseni, David W. Pao, observă, printre altele, că în Gal. 4:9 *τὰ στοιχεῖα τοῦ κόσμου* sunt caracterizate prin adjectivele *ἀσθενῆ καὶ πτωχὰ* („slabe şi sărace" – BIBL. 1988), care se potrivesc mai degrabă unor entităţi spirituale personale, decât unor elemente fizice sau învăţături. În Coloseni există mai multe referiri la fiinţe angelice (1:13, 16; 2:10, 15, 18), în unele cazuri acestea fiind prezentate ca forţe ostile planului mântuitor al lui Dumnezeu (1:13; 2:15). Natura polemică a discursului paulin face probabilă chiar folosirea expresiei cu nuanţe uşor diferite faţă de cele găsite până în prezent în literatura greacă a vremii respective. Expresia următoare – *καὶ οὐ κατὰ Χριστόν* – creează o antiteză între *τὰ στοιχεῖα τοῦ κόσμου* şi Hristos, iar în învăţătura epistolei cele asupra cărora Hristos a triumfat sunt fiinţe spirituale

BDD-A19645 © 2014 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 03:00:14 UTC)

împotrivitoare faţă de Dumnezeu . De aceea, autorul susţine că este vorba despre puteri spirituale ale lumii (Pao 2012: 160-161).

Această privire de ansamblu asupra istoriei interpretării expresiei *τὰ στοιχεῖα τοῦ κόσμου* ne arată că până în secolul al XX-lea semnificaţiile care predomină în comentariile exegeţilor sunt acelea de 'aştri', 'elemente fundamentale ale universului' şi 'învăţături iudaizante'. Începând cu secolul al XX-lea, cu foarte puţine excepţii, comentatorii biblici consideră că expresia face referire la forţe spirituale cosmice, ostile planului mântuitor al lui Dumnezeu.

5. CONCLUZII

Observăm că în exegeza contemporană folosirea expresiei *τὰ στοιχεῖα τοῦ κόσμου* de către apostolul Pavel în Epistola către coloseni este înţeleasă ca referire la forţe spirituale personale, care locuiesc în văzduh şi care exercită influenţe înrobitoare asupra umanităţii, dar pe care Mântuitorul le-a înfrânt prin moartea sa ispăşitoare urmată de glorioasa înviere. În lumina acestor date exegetice, se poate constata că în tradiţia biblică românească nu există nicio versiune care să redea această semnificaţie. NT 2009 se apropie, prin varianta „credinţele în forţele cosmice", care rămâne, totuşi, diferită de sensul propus în exegeza modernă prin referirea ei la *credinţele* în forţele cosmice şi nu la forţele propriu-zise. Aşa cum am constatat în prima parte a studiului nostru, cele patru înţelesuri principale pe care le oferă tradiţia biblică românească sunt: elemente de bază ale naturii (stihii, principii elementare), învăţături (înţelesuri, cunoştinţe, principii), datini şi credinţe în forţele cosmice. Dintre acestea, susţinerea cea mai largă o are înţelesul de învăţături.

Socotim că interpretarea propusă de comentatori în ultimele trei decade, potrivit căreia *τὰ στοιχεῖα τοῦ κόσμου* ar fi forţe spirituale cosmice, se potriveşte cel mai bine în logica argumentaţiei scriitorului sacru, din considerentele pe care le expunem în cele ce urmează. În acest verset este vorba despre un sistem filosofico-religios (*φιλοσοφία*) care este în acord cu tradiţia umană (*κατὰ τὴν παράδοσιν τῶν ἀνθρώπων*). După aceea sunt menţionate două forţe sub a căror dominaţie pot fi conduşi adepţii, deoarece *τὰ στοιχεῖα* apare în antiteză cu Hristos. Conform scriitorului sacru, filosofia în cauză îi duce pe oameni la o vieţuire după *τὰ στοιχεῖα τοῦ κόσμου*, şi nu după Hristos (*κατὰ τὰ στοιχεῖα τοῦ κόσμου καὶ οὐ κατὰ Χριστόν*). Având în vedere relaţia antitetică în care sunt *τὰ στοιχεῖα* şi Hristos în acest verset şi referirile din epistolă la triumful Mântuitorului asupra forţelor spirituale din Univers, considerăm că înţelegerea expresiei *τὰ στοιχεῖα τοῦ κόσμου* ca referire la puterile spirituale ale lumii ar fi cea mai adecvată. Poate fi vorba fie despre fiinţe angelice, fie despre elementele de bază ale universului personificate şi divinizate în cosmologia „filosofiei" colosene.

Aşadar, Col. 2:8 ar suna astfel: „Luaţi seama ca nimeni să nu vă subjuge cu vreo filosofie şi amăgiri deşarte, după tradiţia omenească, după puterile lumii, şi nu după Hristos".

BDD-A19645 © 2014 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 03:00:14 UTC)

Bibliografie

A. Izvoare şi lucrări de referinţă

a. Izvoare

BIBL. 1688 – *Biblia, adecă Dumnezeiasca Scriptură a celei vechi şi a celei noao lége (…)*, Bucureşti, 1688.

BIBL. 1874 – *Sănta Scriptură a Vechiuluĭ şi a Nouluĭ Testamentŭ, ediţiune nouă, revĕdută după testurile originale şi publicată de Societatea Biblică pentru Britania şi Străinătate*, Iaşiĭ, 1874.

BIBL. 1911 – *Sfânta Scriptură a Vechiului şi Noului Testament, ediţiune nouă, revăzută după testurile originale şi publicată de Societatea Biblică pentru Britania şi Străinătate*, Bucureşti, [1911]. Pe pagina de titlu a VT este trecut anul 1909, iar pe pagina de titlu a NT (traducerea Nitzulescu), anul 1911. Ortografia, revizuită de P. Gârboviceanu şi G. Alexici.

BIBL. 1914 – *Biblia, adică Dumnezeeasca Scriptură a Legii Vechi şi a celei Nouă, tipărită în zilele majestăţii sale Carol I (…)*. Ediţia Sfântului Sinod, Bucureşti, 1914.

BIBL. 1968 – *Biblia sau Sfînta Scriptură, tipărită sub îndrumarea şi cu purtarea de grijă a Prea Fericitului Părinte Justinian, patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, cu aprobarea Sfîntului Sinod*, IBMOBOR, Bucureşti, 1968.

BIBL. 1988 - *Biblia sau Sfînta Scriptură, tipărită sub îndrumarea şi cu purtarea de grijă a Prea Fericitului Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, cu aprobarea Sfântului Sinod,* Bucureşti, EIBMBOR, 1988.

BIBL. 2001 – *Biblia sau Sfânta Scriptură a Vechiului şi Noului Testament. Traducere literală nouă, completată, revizuită şi actualizată cu subtitluri şi texte paralele marginale şi ad-notări de traducere în subtext*, Bucureşti, 2001.

CORNIL. 1920 – *Noul Testament al Domnului Nostru Isus Hristos*, tradus de D. Cornilescu, Stănceşti-Botoşani, Societatea Evanghelică Română, Bucureşti, 1920 [pe copertă, 1921].

CORNIL. 1924 – *Biblia sau Sfînta Scriptură a Vechiului şi Noului Testament*, [trad. D. Cornilescu], traducere nouă, cu trimeteri, Societatea Biblică pentru Răspîndirea Bibliei în Anglia şi Străinătate, 1924.

CORNIL. 1931 – *Biblia sau Sfânta Scriptură a Vechiului şi Noului Testament, cu trimeteri. Biblia română traducere nouă după textul original*, Societatea Biblică pentru Răspândirea Bibliei în Anglia şi Străinătate, Bucureşti, 1931.

GAL. 1938 – *Biblia, adică Dumnezeiasca Scriptură a Vechiului şi a Noului Testament, tradusă după textele originalelor ebraice şi greceşti de preoţii profesori Vasile Radu şi Gala Galaction din înalta iniţiativă a Majestăţii sale regelui Carol II*, Fundaţia pentru Literatură şi Artă «Regele Carol II», Bucureşti, 1938.

NA[27] - *Novum Testamentum Graece, 27th edition, in the tradition of Eberhard Nestle and Erwin Nestle*, ed. Barbara şi Kurt Aland, Johannes Karavidopoulos, Carlo M. Martini, Bruce M. Metzger, Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart, 1993.

MICU – *Biblia, adică Dumnezeiasca Scriptură a legii vechi şi a ceii noao(…)*, Blaj, 1795.

NT 1648 – *Noul Testament sau Împăcarea au leagea noao a lui Isus Hristos, Domnului nostru. Izvodit cu mare socotinţă, den izvod grecescu şi slovenescu, pre limbă rumânească, cu îndemnarea şi porunca denpreună cu toată cheltuiala a măriei sale Gheorghe Racoţi, craiul Ardealului. Tipăritu-s-au întru a măriii sale tipografie, dentîiu noou, în Ardeal, în cetatea Belgradului. Anii de la întruparea Domnului şi Mîntuitorului nostru Isus Hristos 1648, luna lui ghenuariu 20* (ediţie modernă, Alba Iulia, 1988).

NITZ. 1897 – *Noul Aşezământ tradus din limba originală greacă, sub domnia M.S. Carol I. Regele Românii Archipăstor şi Mitropolit Primat fiind de a doa oară D.D. Iosif Gheorghian, de Dr. N.*

BDD-A19645 © 2014 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 03:00:14 UTC)

Nitzulescu, Profesor la Facultatea de Teologie. Tipărit cu spesele Societăţii Biblice Britanice, Bucureşti, 1897.
NT 1951 – *Noul Testament al Domnului Nostru Iisus Hristos, tipărit cu aprobarea Sfântului Sinod şi binecuvântarea I. P. S. Justinian Patriarhul României la cea de a treia aniversare a înscăunării I. P. S. Sale*, EIBMO, Bucureşti, 1951.
NT 1979 – *Noul Testament cu Psalmii, tipărit sub îndrumarea şi cu purtarea de grijă a Prea Fericitului Părinte Iustin patriarhul Bisericii Ortodoxe Române cu aprobarea Sfântului Sinod*, EIBMBOR, Bucureşti,1979.
NT 2002 – *Noul Testament*, traducere, introduceri şi note: pr. Alois Bulai şi pr. Anton Budău, Sapienţia, Iaşi, 2002.
NTR 2007 = *Biblia, Noua traducere în limba română*, International Bible Society, 2007.
NT 2009 – *Noul Testament. Traducere după texte originale greceşti*, Societatea Biblică Interconfesională din România, Bucureşti, 2009.

b. Dicţionare

BDAG = Frederick William Danker (ed.), *A Greek English Lexicon of the New Testament and Other Early Christian Literature*, University of Chicago Press, Chicago, 2001.
EDNT = H. R. Balz, G. Schneider, *Exegetical Dictionary of the New Testament* [traducerea lucrării *Exegetisches Worterbuch zum Neuen Testament*], Grand Rapids, Eerdmans, 1990-1993.
FRIBERG = Timothy Friberg, Barbara Friberg, Neva F. Miller, *Analytical Lexicon of the Greek New Testament*, Grand Rapids, Baker, 2000, p. 357.
LIDDELL-SCOTT = H. G. Liddell, R. Scott, H. S. Jones, R. McKenzie, *A Greek-English Lexicon*, Oxford/New York, Clarendon Press/Oxford University Press, 1996.
LOUW-NIDA = J. P. Louw, E. A. Nida, *Greek-English Lexicon of the New Testament: Based on Semantic Domains*, United Bible Societies, New York, 1996.
NPNF[1] = *Nicene and PostNicene Fathers: Second Series*, 14 vol., Hendrickson, Peabody, 1995.
TDNT = Gerhard Kittel, Gerhard Friedrich (ed.), *Theological Dictionary of the New Testament*, 10 vol., traducere de G. W. Bromiley, Grand Rapids, Eerdmans, 1964–1976.

B. Literatură secundară

Aquinas 2006: St. Thomas Aquinas, *Commentary on Colossians*, trad. Fabian Larcher, Naples, Florida, Sapientia Press, 2006.
Bruce 1982: F.F. Bruce, *The Epistle to the Galatians: A Commentary on the Greek Text*, Grand Rapids, Eerdmans, 1982.
Bruce 1984: F.F. Bruce, *The Epistles to the Colossians, to Philemon, and to the Ephesians* (New International Commentary on the New Testament), Grand Rapids, Eerdmans, 1984.
Calvin 2005: John Calvin, *Galatians, Ephesians, Philippians, Colossians*, *I&II Thessalonians, I&II Timothy, Titus, Philemon* (Calvin's Commentaries, vol. XXI), trad. Rev. William Pringle, Grand Rapids, Baker, 2005.
Clarke 1832: Adam Clarke, *Romans-Revelation* (Clarke's Commentary, vol. VI), New York, Abingdon, 1832.
Dunn 1996: James Dunn, *Colossians and Philemon* (New International Greek Text Commentary), Grand Rapids, Eerdmans, 1996.
Eadie 2005: John Eadie, *A Commentary on the Greek Text of Paul's Letter to the Colossians*, Birmingham, AL, Solid Ground Christian Books, 2005.

BDD-A19645 © 2014 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 03:00:14 UTC)

George 1994: Timothy George, *Galatians* (New American Commentary, vol. 30), Nashville, Broadman & Holman, 1994.
Hendriksen/Kistemaker 1995: William Hendriksen, Simon J. Kistemaker, *New Testament Commentary: Exposition of Galatians*, Grand Rapids, Baker, 1995.
Lightfoot 1874: Joseph Barber Lightfoot, *St. Paul's Epistle to the Galatians. A Revised Text With Introduction, Notes, and Dissertations*. 4th ed., London, Macmillan and co., 1874.
Lightfoot 1886: Joseph Barber Lightfoot, *Saint Paul's Epistles to the Colossians and to Philemon*. 8th ed., London, Macmillan and co., 1886.
Longenecker 1990: R. N. Longenecker, *Galatians* (WBC, vol. 41), Word, Dallas, 1990.
MacDonald 2000: Margaret Y. MacDonald, *Colossians & Ephesians* (Sacra Pagina, vol. 17), Collegeville, The Liturgical Press, 2000.
O'Brian 1982: Peter O'Brian, *Colossians-Philemon* (Word Biblical Commentary), Dallas, Word, 1982.
Pao 2012: David W. Pao, *Colossians & Philemon* (Zondervan Exegetical Commentary on the New Testament), Grand Rapids, Zondervan, 2012.
Talbert 2007: Charles Talbert, *Ephesians and Colossians* (Paideia Commentaries on the New Testament), Grand Rapids, Baker, 2007.
Teofilact 2006: Sfântul Teofilact al Bulgariei, *Tâlcuirea Epistolelor către galateni, efeseni, filipeni şi coloseni*, trad. Nicodim Aghioritul, Bucureşti, Cartea Ortodoxă, 2006.

BDD-A19645 © 2014 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 03:00:14 UTC)